

4. Вильховченко, Э. Постиндустриальные модели труда: социоорганизационный прогресс на рубеже XXI века [Текст] / Э. Вильховченко // Мировая экономика и международные отношения. – 2003. – № 3. – С. 56–65.
5. Экономическая энциклопедия. Политическая экономия [Текст] : в 4 т. / гл. ред. А. М. Румянцев. – М. : Советская энциклопедия, 1980. – Т. 4. – 672 с.
6. Леонтьев, А. Проблемы генезиса постиндустриального общества [Текст] / А. Леонтьев, З. Корчагина // Вестник Московского университета. – 2001. – № 5. – С. 93–119.
7. Магаш, И. Мировая экономика конца тысячелетия (движущие силы глобализации) [Текст] / И. Магаш // Проблемы теории и практики управления. – 2001. – № 3. – С. 56–63.
8. Чухно, А. Цивілізаційний і формаційний підходи та їх роль в економічній теорії та суспільній практиці [Текст] / А. Чухно // Економіка України. – 2001. – № 6. – С. 39–48.

Summary

This paper is devoted to the impact of globalization and information technologies upon the system of social insurance. The author examines the role of social standards and working conditions in the context of globalization processes. In the article the attention is paid to the analysis of changes in working conditions and working characteristics under the influence of information technologies.

Отримано 10.12.2009

УДК 657.006

*О.П. Кундря-Висоцька, канд. екон. наук, доц.,
Н.Б. Андрухів, аспірантка, Львівський інститут банківської справи
Університету банківської справи НБУ*

ОЦІНКА ЗДАТНОСТІ СИСТЕМИ ОБЛІКУ ДО САМОВДОСКОНАЛЕННЯ

У статті виокремлено якісні характеристики системи сучасного обліку, які доводять цілісність і оригінальність облікової методології, підкреслюють її здатність до самовдосконалення.

Ключові слова: облікова система, методологія бухгалтерського обліку, інформаційне забезпечення.

Постановка проблеми. Сьогодні вимоги власників, управлінців щодо своєчасності та якості облікової інформації зростають. Це зрозуміло, оскільки в умовах функціонування ринкових важелів саме такі характеристики інформаційного забезпечення є визначальними щодо прийняття ефективних управлінських рішень, а також є пріоритетними у сучасних характеристиках парадигми обліку. Якісно нові підходи, безумовно, породжують нові методологічні проблеми. Як результат, маємо

цікаві умовиводи щодо недосконалості, недолугості обліку як науки. Як зазначає В. Палій, розробки в галузі теорії обліку відстають від об'єктивно виникаючих практичних проблем [1, с. 3]. Іншими словами, ряд вчених констатує той факт, що бухгалтерський облік як виробник інформаційних ресурсів для управління в сучасних умовах не може ефективно виконувати свою інформаційну функцію. У зв'язку з цим пропонують створювати відповідні служби, але вже не пов'язують їх безпосередньо з обліковим процесом. Так М. Пушкар наполягає на необхідності організації служби інформаційного менеджменту [5, с. 123]. Отже, на нашу думку, нівелюється сутнісна форма облікової системи, штучно породжуються будь-які інші підсистеми, які по своїй суті вочевидь змушені будуть черпати інформацію з тієї ж облікової системи. Саме тому назріла проблема щодо визначеності в якісних характеристиках сучасної парадигми бухгалтерського обліку.

Аналіз останніх досліджень. Проблема ролі, значення, сучасних реалій оновлення системи бухгалтерського обліку є актуальною для досліджень великої кількості як відомих вчених у галузі обліку, таких як В. Швець, М. Пушкар, Є. Мних, Л. Кіндрацька, Ф. Бутинець, В. Палій, так і ряду молодих вчених. Проте на сьогодні наукова полеміка стосовно обліку як науки не набула якісного завершення. Саме тому необхідними є дослідження характеристик облікової парадигми.

Мета статті – виокремлення якісних характеристик системи сучасного обліку, які доводять як цілісність облікової методології, так і підкреслюють її можливості до самовдосконалення.

Виклад основного матеріалу. Як зазначає Л. Кіндрацька, вибір пріоритетів у сфері бухгалтерського обліку – дуже важливе, складне і відповідальне завдання. Принциповим критерієм такого вибору є питання постійного вдосконалення реформованої системи бухгалтерського обліку. Адже наукова теорія загалом і теорія бухгалтерського обліку зокрема формуються під впливом праць і відкриттів багатьох поколінь учених [1, с. 30]. Отже, сучасна облікова наука переживає етап якісного оновлення.

Причиною ситуації, що склалася, на нашу думку, є недостатній рівень охоплення обліковим механізмом фінансово-економічного потенціалу на мікрорівні. Ці обставини змушують власників підприємств ставити завдання підвищення якості системи бухгалтерського обліку, що у свою чергу забезпечить лише достатність інформаційного забезпечення. Іншими словами, йдеться про оновлення методології через охоплення обліковим процесом нових облікових номенклатур, відповідні методичні прийоми та в кінцевому підсумку очікувану інформацію.

Бухгалтерський облік, як зазначає В. Швець, є прикладною наукою, має свої власні історію, предмет, об'єкти, методологію й виконує

важливу зовнішню функцію – практичну [6, с. 12]. Саме цей “практичний аспект” облікової парадигми, на нашу думку, часто є підґрунтям висловлювань про бухгалтерський облік як про звичайну систему рахівництва, а не як про науку, – це в гіршому випадку. У кращому – служить умовою для напрацювань щодо формування нових інформаційних систем, зокрема таких, як інформаційний менеджмент.

За таких умов необхідним є процес оновлення класичної парадигми бухгалтерського обліку, тобто формування сучасної парадигми, яка б максимально охоплювала та задовольняла запити бізнесу. На цьому шляху важливо виокремити її напрями (передумови) (рис. 1).

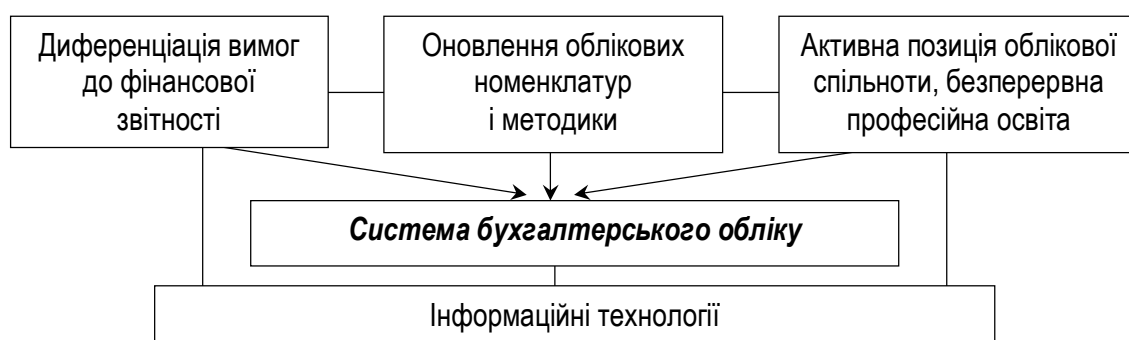

Рис. 1. Передумови оновлення парадигми бухгалтерського обліку

Оновлення облікових номенклатур і методики передбачає формування інформаційно-орієнтованих даних, іншими словами – розширення меж предмета бухгалтерського обліку, охоплення будь-якої необхідної первинної інформації, необхідної для опрацювання, фінансового моніторингу, прийняття управлінського рішення.

У сучасній теорії та практиці бухгалтерського обліку стрімко збільшується спектр економічних знань через розроблення й запровадження нових, а також через вдосконалення чинних стандартів бухгалтерського обліку. Як спеціальна галузь наукового знання бухгалтерський облік перебуває на стадії швидкого накопичення емпіричних даних, виникнення нових теоретичних положень і методологічних підходів. Базова чисельність різноманітних економічних ресурсів і процесів економіки стрімко зростає, тому методологія бухгалтерського обліку має також динамічно розвиватися. Іншими словами, саме господарська практика є передумовою оновлення облікової методології. Це логічно і природно для функціонування саме облікової системи. Жодна інша інформаційна система, штучно надумана, самостійно неспроможна виконувати функції облікової системи.

Диференціація вимог до фінансової звітності викликана змінами форм і змісту менеджменту за умов динамічності еволюції сучасної

економіки. Традиційні фінансові звіти не здатні надати достовірну інформацію про усі чинники цінності компанії, оскільки первинно вони не охоплені обліком. Як наслідок, користувачам надають консервативні оцінки поточної вартості підприємства.

Слід зауважити, що в сучасній глобальній, постіндустріальній економіці виразно постає одне з головних завдань обліку – багатоаспектне вимірювання та інтерпретація результатів діяльності суб’єкта підприємництва та оцінка вартості його економічних ресурсів. Облік за допомогою відповідної методології має диспонувати з новітніми проявами реальної економічної дійсності, тобто вводити в методологію увесь необхідний економічний потенціал матеріального та нематеріального характеру незалежно від джерел виникнення. Таке завдання є складним і може бути реалізоване через подальшу еволюцію класичного методу обліку – оцінки, а відповідно, необхідних обліково-аналітичних процедур. Отже, характер оцінки суттєво змінений ринковими відносинами, і це досить переконливий приклад марності спроб заперечити об’єктивні передумови оцінки активів за ринковою вартістю [1, с. 32].

Найбільш проблематичним є питання вибору методики оцінки. Яку методику застосовувати в кожному конкретному випадку, вирішує оцінювач залежно від мети і завдання щодо визначення вартості оцінюваного об’єкта. Відомо, що у світовій практиці використовуються три методи визначення вартості об’єкта в процесі його приватизації: 1) *за собівартістю – затратний метод*; 2) *за поточними ринковими цінами – метод потенційної прибутковості або капіталізації доходу*; 3) *аналогів продажу*.

Слід зауважити, що в діяльності вітчизняних бухгалтерів і економістів склались досить спрощені погляди щодо оцінки. У більшості підручників з теорії бухгалтерського обліку зазвичай зазначалось, що оцінка і калькуляція є способами вартісного вимірювання об’єктів бухгалтерського обліку. При цьому суть і значення цього важливого прийому не розглядались. Необхідність проведення ринкових оцінок несправедливо ігнорувалась, і з часів становлення радянської влади за основу був прийнятий метод оцінки за собівартістю, запропонований Рудановським, що “дожив” до економічних реформ.

Вперше про можливість використання в Україні різних методів оцінки майна вказується в ст. 20 Закону України “Про приватизацію майна державних підприємств” (від 04.03.92), а саме: “Визначення початкової ціни об’єкта приватизації або розміру статутного фонду господарського товариства, що створюється на основі державного підприємства, здійснюється на підставі оцінки у відновній вартості основних

фондів за вирахуванням їх зносу, фактичної вартості оборотних фондів і врахування дебіторської та кредиторської заборгованостей відповідно до методики, що затверджується Кабінетом Міністрів України. У випадках, передбачених Державною та місцевими програмами приватизації, початкову ціну майна державного підприємства може бути змінено з урахуванням потенційної прибутковості [4, с. 5].

Отже, в Україні історично склався і зараз використовується затратний метод. Проте з початком економічних реформ і переходом до ринкових відносин (зокрема, це пов'язано і з приватизацією) виникла необхідність застосовувати інші методи оцінки, що практикуються в зарубіжних країнах. Слід зауважити, що світовий досвід свідчить про неможливість застосування на практиці кожного окремо взятого варіанта оцінки. Тому пропонується при здійсненні оцінки об'єкта застосовувати паралельно всі методи з метою визначення більш реальної вартості.

Можна стверджувати, що оцінка здійснюється через обліковий принцип обачності, згідно з яким методи оцінки, які застосовують у бухгалтерському обліку, мають запобігати недооцінці зобов'язань і витрат і завищенню оцінки активів і доходів підприємства. Отже, облікова методика оцінки як один з важливих інструментів забезпечує відтворення кінцевої інформації у фінансовій звітності. Проте в умовах хаотичних змін змісту як нормативних документів з бухгалтерського обліку, так і законодавчих актів із питань оподаткування ускладнюється методика оцінки, а це, зрозуміло, служить підґрунтям для висновків про неспроможність сучасної облікової системи.

Можливості підвищення корисності результативної інформації, її змістовної наповнюваності визначаються здатністю системи обліку до самовдосконалення з орієнтацією на практичні запити, що в жодному випадку не змінює фундаментальної основи предмета бухгалтерського обліку. Досліджуючи сучасні проблеми методології обліку, слід зауважити, що інформаційна економіка, характерна для нинішнього періоду суспільного розвитку, суттєво змінює не лише характеристику виробництва та економічних відносин, а й безпосередньо інформаційні технології, що також впливає на бухгалтерський облік, на формування нових концептуальних підходів до облікової парадигми. Інформаційні технології в обліку – це потужний механізм, який забезпечує високий рівень ефективності функціонування облікової системи за умов тих параметрів ринкової трансформації економіки, які маємо сьогодні. Автоматизація бізнес-процесів сьогодні стає для українських підприємств способом виживання. Вона розглядається як засіб найбільш ефективного управління, що забезпечує мінімізацію витрат і збільшення прибутковості підприємства. Іншими словами, нові інформаційні технології,

без яких практично не обійтись, – це ще одна нова якісна характеристика сучасної парадигми обліку.

Проблеми, наведені вище, свідчать про високі вимоги до фахівців, задіяних у сфері обліку, що потребує належної кваліфікації. Бухгалтерська професія має відповідати реаліям, які склалися у сучасному світі, суть яких зводиться до ускладнення економіки у різних вимірах (інформаційному, технологічному, комунікаційному тощо). З посиленням інтеграційних процесів у світовій економіці, до яких залучена й Україна, активізується використання МСФЗ і, як наслідок, їх вивчення. Вітчизняні компанії заохочують сертифікованих фахівців з бухгалтерського обліку вивчати міжнародні стандарти. Крім того, бухгалтер у сучасному бізнесовому середовищі має бути висококваліфікованим спеціалістом з питань фінансового, управлінського обліку, питань фінансового планування, міжнародних відносин тощо. Традиційний бухгалтерський облік забезпечує історичний погляд на фінансову інформацію. Проте зацікавлених осіб, які вивчають фінансові звіти, цікавить майбутнє. У результаті виникає попит на консультантів, аналітиків і галузевих фахівців, що і є підґрунтям створення різних інформаційних служб. Проте, на нашу думку, саме фахівець з обліку, який проводить вхідну інформацію до її завершеного узагальнення, може кваліфіковано інтерпретувати усі необхідні для розуміння, моніторингу характеристики. Проблема в тому, що бухгалтерську професію намагаються обмежити вузькоспеціалізованими питаннями обліку та аудиту. Внаслідок цього необхідною є робота та максимальні зусилля фахівців, науковців у сфері обліку з метою представлення науки бухгалтерського обліку в контексті динамічного економічного розвитку в усіх його проявах. З огляду на це сучасний бухгалтер повинен мати широкий світогляд. Саме у вирішенні цих проблем вбачаємо активну позицію облікової спільноти.

Висновки. Сучасний соціально-економічний розвиток характеризується зростанням чинників, пов'язаних із глобалізаційними процесами, інтелектуалізацією та інформатизацією господарського життя суспільства. Останнє є дуже складним і різноманітним середовищем, тому до бухгалтерського обліку постійно висувуються нові вимоги.

Невідповідність існуючої системи бухгалтерського обліку і фінансової звітності сучасним економічним реаліям та потребам суспільства зумовлює перегляд та доповнення його теоретичних засад. Це передбачає оновлення сучасної системи обліку з метою можливості забезпечити сучасні паритетні потреби користувачів інформації, яка генерується в системі бухгалтерського обліку. Саме за таких умов бухгалтерський облік здобуває чуттєві координати в економічному просторі господарюючих суб'єктів.

Список літератури

1. Кіндрацька, Л. М. Теорія бухгалтерського обліку: сучасні реалії оновлення [Текст] / Л. М. Кіндрацька // Бухгалтерський облік і аудит. – № 12. – 2008. – С. 30.
2. Кіндрацька, Л. М. Фундаментальна облікова модель у загальному контексті облікової політики комерційного банку [Текст] / Л. М. Кіндрацька // Вчені записки : наук. збірник. – К. : КНЕУ, 1999. – Вип. 2. – С. 103.
3. Палий, В. Ф. Теория бухгалтерского учета: современные проблемы [Текст] / В. Ф. Палий. – М., 2007. – 88 с.
4. Про приватизацію майна державних підприємств [Текст] : Закон України від 04.03.92 № 2164-ХІІ // Голос України. – 1992. – 6 травня.
5. Пушкар, М. С. Факти господарської діяльності й отримання інформаційних ресурсів [Текст] / М. С. Пушкар // Вісник НУВГП : зб. наук. праць. Економіка. – Ч. 2. – С. 118–123.
6. Швець, В. Г. Теорія бухгалтерського обліку [Текст] : підручник / В. Г. Швець. – Вид. 2-ге, перероб. і доп. – К., 2006. – 525 с.

Summary

Viokresleno high-quality descriptions the systems of modern account, which lead to integrity and originality of registration methodology, underline its perfectibility.

Отримано 11.12.2009

УДК 330.322:336.71

*С.В. Леонов, канд. екон. наук,
ДВНЗ "Українська академія банківської справи НБУ"*

ВПЛИВ РІВНЯ МОНЕТИЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ НА МОЖЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ТА ЕФЕКТИВНОГО ВИКОРИСТАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ

У статті визначено напрямки впливу монетизації, ремонетизації та демонетизації на можливості формування та ефективного використання інвестиційного потенціалу банківської системи, систематизовано негативні наслідки в контексті розбалансування економіки України, які мали місце внаслідок демонетизації, визначено позитивні наслідки здійснюваної в Україні політики ремонетизації з точки зору використання потенціалу банківської системи в процесах інвестиційного відновлення економіки.

Ключові слова: інвестиційний потенціал, банківська система, монетизація, демонетизація.

Постановка проблеми. Перед економікою України сьогодні стоїть цілий ряд актуальних завдань, пов'язаних з підвищенням її конкурентоспроможності на світовому ринку, зменшенням негативних наслідків структурних диспропорцій, що склалися, виведенням темпів